

— Nincs fertőtlenítő cédulám! És nem tudtam, hogy ide cédula kell. Kérem, én tiszta ember vagyok... — ilyen mondatok uszkálnak a levegőben.

Végre benn vagyunk.

Az ingnélkülit kérdezik először:

— Fertőtlenítő cédula van?

— Igen.

— És magának? — kérdi tőlem.

— Én nem tudtam, kérem. Szereztem volna.

— Na nem baj, a ruhája elég rendes. Ez egyszer elnézem még, de holnapra szerezzen egyet! Megígérem. Lefizetem a harminckét fillért az éjjeli szállásért.

— Maga először van itt? — kérdi a gondnok.

— Igen.

— Aki nálunk aludni akar, annak előbb fürödni kell! Megértette?

Tovább hömpölygök a folyosón.

Préselik az embert egy ajtó felé.

— Negyven ember jöhet!

Már itt vagyunk a fürdő előtt.

— Kétszázötvenig! — kétszázötvenig!

Én a 233-as vagyok. Ez az ágyszámom és ez itt a vetkőzőhelyiségben a fülkeszám is, ahol a ruhát le kell rakni. Aztán úgy mint a gőzfürdőben... kötényke... kulcs... és egy kis zacskó az apró holmíknak...

A fürdő téglalaku, süllyesztett építmény, a plafonról rengeteg vaskar nyulik lefelé. Tusolók. Mindenkinek legalább öt percig kell tusolni magát. A víz 36 fokos. Kellemes. Egy öreg ember lefekszik a tuss alá és nem akar fölkelni. Sovány, gebe csontjai majd összetörnek a nagy sugárban ömlő langyos víz alatt.

Aztán továbbmegyünk. A ruhánk a fülkében marad. És mindegyikünk kap egy törülközőt, egy csikos nadrágot és egy szintén csikos hálóinget, szalmapapucsot. Meleg van. És bandukolunk a hálószoba felé. Háromnegyedhét muli iz percel.

És hétkor kinyitják a hálószobákat. A hálószoba olyan, mint egy kaszárnya... Kilencvenhárom ágy... Szépen sorban, végtelen egymás mellett. Négy kis villanylámpa fényesíti.

Jönnek az emberek.

A 233-as ágy, az én ágyam, valahogy a szögletben van és még négy ágy zsufolódik a hodály sarkában...

A szomszédaim is szépen lassan megérkeznek. Jobboldali szomszédom előbb sokáig néz, aztán megszólal:

— Mintha már láttam volna valahol uraságodat...

Megindul a diskurzus.

Állástalan magántisztviselő. Levelezőlapokat árul most.

— Mit keres?

— Én uram, hálaisten, már egy pengőt is megkérések naponta.

Az ágy sarkán kopogja.

— Mint egy őrgrófi!

Recseg a szalmazsák, ahogy felül.

— Nézze uram. Harminckét fillér a lakás, huszonnyolc az ebéd, husz a cigaretta, husz a vacsora. Összesen egy pengő. Ja, mit csináljon az ember...

Egy krákogó öregur kapcsolódik a beszélgetésbe.

— Csak az igényeket kell leszállítani. Kérem, én nyugalmazott postatakarékpénztári számtanácsos vagyok. A nyugdíjam nem sok, de a háromnegyedrészt odaadom a gyerekeimnek, akik éhen fordulnának fel, ha nem támogatnám őket... Itt mindenem megvan... Előbbre jut az ember, ha panaszkodik? Ugye, nem?...

Azért nagy sóhajlás bukik ki a melléből... Igy beszélgetünk. A fejünk alatt kis ötvencentis kapric a párna. Lassankint az egész szöglet ismerem.

Tőlem a harmadik ágy egy báróé. Vékony arcában villan a két szemé. Elgyötört és bágyadt. A teremszolga jön hozzá.

— Kérem báró ur — mondja —, az ágyát rendesebben csinálja meg reggel, itt mindenkinek rendbe kell hozni az ágyát!

— Igen majd rendesebben csinálom.

A képeslapárusító odasugja:

— Vannak itt remek alakok... Látja a 239-est? Festő... Holnap nyitja meg a kiállítását az államtitkár ur... Nagy művész...

A tanácsos ur krákog s a másik oldalára fordul...

— Mit tudja azt az ember, hogy hova jut? Na, nem igaz? Higgye el, nekem remek dolog ez a Népház... Mit gondolt 233-as, ezer ember eszik itt naponta... Hat fillér a leves, tizenkettő a főzelék... És ez olyan, mint egy más világ... Látja a középlámpa alatt a fiatalembert, aki olvas? Olyan nimolista, mint én... de nézze meg, mit olvas... a Cymbelint olvassa, meg a Falstaffot eredetiben... Shakespeare-t és Wellst Művelődünk. Itt ötezer könyv van a könyvtárban...

— Maga is olvas, 232-es?

— Én nem nagyon érek rá. Mert nekem másfelé van angazsmánom... Én benne vagyok a Népház szimfonikus zenekarában... Az őszel hangversenyeztünk.

— És miket játszanak?

— Mit? Beethoven. Haydnt, Strausst, meg tudjaisten... Itt van egy facér műszerész, az az egész Ringet, Wagner partitúrát kívülről tudja...

— És a zenén kívül?

— Itt vannak a színelőadások... Kérem, jövő héten Hunyadi Sándor „Feketeszáru cseresznye” című színjátékát adjuk... Ma nincs próba, azért feküdtem le ilyen korán... Na, mit szól hozzá, gazdagok vagyunk, mi? Ja, kérem, ahol öt fillér egy fekete, ott áldozhatunk a művészetre is... A főtanácsos ur krákog. Kilenc óra. Eloltják a villanyokat. Csak egy kis 15-ös lámpa ég, dereng a szoba közepén. Las-

„FIGYELO”

UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT

BUDAPEST

Telefon: 971-46.

UJSÁG (BUDAPEST)

Lap:

Megjelent:

1933 febr. 5.

Budapest, V. kerület 16 Vág-utca 12-14

Hova megy egy boldog ember? — Aki aludni akar, az előbb fürödjön meg! — A művész ur kiállítását délelőtt tízkor nyitja meg az államtitkár — Nálunk Shakespearet eredetiben olvassák... — Haydn és Feketeszáru cseresznye — Ahol 5 fillér egy jeketekává...

avagy

egy újságíró éjszakája a Népházban...

Tegnap délután két óraker történt... A Jó-zsef-köruton találkoztam egy kabátnélküli fiatalemberrel, aki mosolyogva nézett az emberek szemébe. A Népszínház utca sarkán megállt és kinyitotta a tenyerét s a tenyerében, ahogy láttam, két darab ötpengős csillogott. A fiatalember végigment a Népszínház utcán, a Telekitéren vett egy kabátot 7 pengőért, aztán betért egy kifőzéshöz. Marhapörkölttel evett két nagy darab kenyérral, egyik trafikban rövidszivart vásárolt, aztán sétált, a végtelen utcákon, kissé kopottas zöld lila színű, néki még új kabátjában, helykén ezt az egész szomorú világot nullába véve, úgy sétált, mintha legalább is Budapest hercege, vagy Gödöllő grófja lenne...

E sorok írója végigkísérte utján a nevetőlelkű fiatalembert Nagyszerű alak volt, füttyös, mókás és fatalista jókedvével. Délután hat óra volt, mikor Angyal föld határában, a Vág-utcában kikötött a fu Nagy ház előtt állott meg, a kapun tábla:

NÉPHÁZ

Az újságíró megáll a kapu előtt, a fiatalember bemegy. Az utca végén a gázlámpa fénye bukdácsol az olvadt hóleben. És jönnek cikk-cakkos sorokban jobbról és balról, az ipar-

vágányok mellett és a Dráva utca felől hajléktalan asszonyok, gyerekek, öregek, fájdalmasan legyintő fiatalok és mennek befelé a kapun. Imbolyognak a lucskos ködhen, jönnek, jönnek a szétzilálódott családi tüzhelyek mellől, a háboru igazi hősei: a szegények és elnyeli őket a kapu. Gorkij Maxim tollára kívánczó alakok, rongyosak és sötétek és dacosan villan mélyen ülő szemük. Ide ment az előbbi fiatalember is... Népház... A keret nem csillog, de hogy milyen képet övez a keret, hogy mi van ott belül, erről szól ez a riport.

— Mi lenne, ha itt aludnék? — kérdezem magamtól.

— És már bent is vagyok a kapu alatt. Mustrálnak jobbról-balról. Valahol az épület mélyében radiátorok zugnak és forrósodik a levegő. Az előcsarnok fapadján rengeteg ember. Fáradtak és gyűröltek. Magukbaesüklottan ülnek a vékony, szürke, hályogszerű füstben.

Aztán egy hang

— Lehet fölvetelre jelentkezni!

Megmozdul a két hosszú léca. Mellettem egy ingnélküli fiatalember furakszikelőre.

— Pardon! — mondja, miután majd betörte az oldalbordámat.

Sodródunk a földszinti folyosó felé. Ott van a gondnok iroda hódosával engednek be bennünket. Némelyik boldogan jön ki. Mások lógó fejjel támolyognak kifelé.

28
...an mindenki alszik.

Csend. Csend.

Néha egy felszakadt sóhajlás... Néha egy kis kuncorgó sírás... Aztán minden alszik... A fekete éjszakában künn hull a hó, itt meleg van és nyugalmasan pihennek a társadt kezek.

Talán még szöpet is álmodnak az emberek Népház... Éjszél... Már küszködöm az álommal... A tanácsos ur krákog. A báró ur moolyog álmában... Két óra... Csend, csend..

Mindenki alszik... Jó éjszakát!

— Művész ur, sok szerencsét a holnapi látáshoz...

★

Reggel hétkor az utcán botorkálok hazafelé. A Váci uton megindult az élet. A 232 es elrohan mellettem A hóna alatt pakli. Levelezőlapok Ujra kezdődik a harc.

(Szerkesztő ur, eddig a riport.)

Lóránth László.

Két diák tragédiája

A magyar kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium kiadásában megjelenő Hivatalos Közlöny egyik legutóbbi száma két középiskolás diáknak az ország összes középiskoláiból való kizárását teszi közzé. Megnevezi a diákokat, születésük helyét, vallásukat, az iskolát, az osztályt és a vétséget, mely a szigorú ítéletet indokolta.

Szomorú mind a két fiúnak esete. Az iskolai törvények gyakorlata, etikája és felfogása szerint más határozat alig volt hozható. Ha mégis feljajdulunk a két szerencsétlen eset miatt, az kizárólag a gyermekek érdekében történik, mint ahogy az iskolának magasabbrendű célszolgálat a növendékek szellemi képességeinek növelésén kívül az egyén erkölcsi tényezőinek kifejlesztése és megerősítése. De vajjon mitévő legyen, mihez fogjon és mihez kezdjen az olyan szerencsétlen gyermek, ki határozott bizonyossággal nem kizárólag a saját egyéni felelősségére háruló súlyos momentumnak számító cselekmények miatt legfiatalabb éveiben keményen megbélyegeztetik? Vajjon elég hosszú-e az emberi élet arra, hogy a hivatalos lap nyomtatott belüinek kiélezésében ország-világgá hirdetett „bűn“ valaha expiáltassék? Hiszen, ha a gyermek, vagy az ifjú, belső világának, vagy a külső tényezőknek nyomása alatt a „jó utról“ letér, miként javuljon, hol találjon védelemre, támogatásra, ha őt az erkölcsi közösség köréből kifejezetten kizárjuk és tönkretesszük?

Itt ül előttem az egyik fiú, a reálgymnázium volt VI. osztályos tanulója. Kerem az életét öröklésen alapuló beteges alkat. Háromszor operálták, trepanáción esett át. Nem tartozott a kiváló tanulók közé, mégis évenként egy-egy osztállyal előbbre jutott. Olvasmányait, kalandos regények alkották. Fantáziája élénk. Mindenáron biciklihez akart jutni. Ugy szerezte társával, ahogy tudta. Zárkózott családi körhöz tartozik. Anyja elismeri, hogy szigorúan neveli. Ennek dacára anyját jobban szereti és bizalmasabb hozzá, mint az ügyeivel alig foglalkozó rideg apa iránt. Az anyja vallásos nevelésben részesíti. Estéenként bibliafelolvasásokat és magyarázatokat tart gyermekének. Egyetlen vágya, hogy papot neveljen fiából. A fiú tisztasága és vallásos érzülete mellett igazol, hogy egyesületet alakít az iskola keretében, mely egyesületnek csak oly tanuló társai lehetnek tagjai, kik trágár szavakat nem használnak. Célja, hogy osztálytársait a trágár szavak használatáról leszoktassa. A vétkező két fillér büntetést fizet az egyesület pénztárába.

— A normál iskolákba tartozó, lelki és szellemi elváltozásoknak a határán mozgó növendékanyag más megítélésbeli megkülönböztetést igényel akkor is, ha a tanulók előmenetelükben évről-évre haladó lépést tesznek, de lelki életüknek és szellemi tevékenységüknek mélyén predisponálva vannak antiszociális életmegnyitkozásokra. Ugy, ahogy a gyermek testi fogyatékoságáért; sükettségéért, vakságáért, gerincoszlop elferdüléséért törvénykönyvi büntetés nem jár, úgy az olyan tanuló, kit fantáziája, temperamentuma szembeállít a reális valósággal, szintén ne legyen büntethető, különösen nem olyan mértékben, s formában, mely büntetés sokkal súlyosabb, mint aminőt érett férfikorában hasonló vétségért kapott volna. Azzal hogy a kizárást a hivatalos lapban közölték s az indexbe is szószerint bevezették, a gyermek érvényesülési lehetőségének útját egyszersmindenkorra elzárták. Hiába akar megjavulni, nem tud. Sehohsem fogadják be. Pályát nem választhat. Más iskolába nem mehet. Ha indexét felmutatja, munkához alig juthat. Mi legyen, mi történjen az olyan gyermekkel, ki dacára annak, hogy 16—17-ik életévét elérte, ha az eseményeknek átlátása, megítélése és a következményekkel való számolás terén értelmileg és erkölcsileg a tényleges korhatárát megcáfolva, alacsonyabb évjáratok közt mozog? Lehetetlen, hogy a labilis jellemű gyermek csökkentértékűségét, ami már magában véve szigorú büntetés, külön is büntessük. Ha a tanuló súlyos, függelemsértő és vétkező dolgai miatt az iskola kötetlenségében meg nem tartható, szabad-e hatásaiban a legsúlyosabb és a következményeiben előre nem sejthető eljárási módhoz nyulni?

— A két szerencsétlen diák vétsége igen súlyos. De az iskola művészi és mesterei mivolta éppen akkor igazolódik be, ha a laza, erkölcsű, könnyűvérű és a hibás ösztönök uralma alatt szenvedő gyermekeket korrigálja, javítja és megtartja az egyenes uton. Ha nevelés tekinte

Ha panasza,

reklamációja van, forduljon közvetlenül a kiadóhivatalhoz, levelezőlap vagy telefon útján.

A
1928.
les L